

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА  
Економіко-правовий факультет

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**  
Ректор ОНУ імені І.І. Мечникова  
проф. Вячеслав ТРУБА  
“ 22 ” 20 23 р.



**ПРОГРАМА**  
**АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**  
**з конституційного та адміністративного права**

**Рівень вищої освіти:** перший (бакалаврський)

**Галузь знань:** 08 “Право”

**Спеціальність:** 081 “Право”

**Освітня програма:** ОПП 081 “Право”

Програма атестаційного екзамену з конституційного та адміністративного права для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання: галузь знань – 08 “Право”; спеціальність – 081 “Право”; освітня програма – ОПП 081 “Право”.

**Розробники:**

Анжела ЛЕВЕНЕЦЬ, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та правосуддя;

Олександр МИКОЛЕНКО, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права

“Погоджено”

Навчально-методична комісія економіко-правового факультету

Протокол № 4 від 28.11 2023 р.

Голова комісії *Ірина Голоденко* Ірина ГОЛОДЕНКО

“Погоджено”

Гарант ОПП “Право” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності

081 “Право” *Ілона Канзафарова* Ілона КАНЗАФАРОВА

Затверджено Вченою радою економіко-правового факультету

Протокол № 4 від 28.11 2023 р.

Голова ради *Людмила Токарчук* Людмила ТОКАРЧУК



## 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Атестаційний екзамен з конституційного та адміністративного права проводиться Екзаменаційною комісією (ЕК) після завершення теоретичної та практичної частин навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 “Право”.

Атестація здійснюється на підставі оцінки професійних знань, умінь, навичок випускників з метою з'ясування досягнення результатів навчання та відповідності рівня їх підготовки вимогам Стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 “Право” галузі знань 08 “Право” для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та Освітньо-професійної програми “Право” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 “Право” галузі знань 08 “Право” (ОПП 081 “Право”), що містить: 240 кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття відповідного ступеня вищої освіти; перелік компетентностей випускника; нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання; форми атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

За результатами складання атестаційних екзаменів вирішується питання про присвоєння випускникам відповідної кваліфікації та видачу диплома ступеня вищої освіти “Бакалавр” спеціальності 081 “Право”/диплома з відзнакою (із зазначенням особливих досягнень).

Метою атестації з навчальної дисципліни “Конституційне право України” є діагностика глибини теоретичних знань випускників у галузі конституційного права України, опанування ними методики правового аналізу норм зазначеної галузі, з'ясування наявності вміння: використовувати отримані знання щодо конституційного захисту прав і свобод людини і громадянина; користуватися здобутими навичками у сфері взаємовідносин громадян, їх об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства із органами та посадовими особами публічної влади, а також щодо провадження та процедури розгляду питань конституційно-правового характеру в державних органах та установах; аналізувати та коментувати нормативно-правові акти, які регламентують статус людини та громадянина, функціонування інститутів громадянського суспільства, організацію та діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування.

Під час атестації Екзаменаційна комісія враховує мету викладання навчальної дисципліни “Конституційне право України” та завдання, які мають виконуватись для досягнення зазначеної мети.

Метою атестації з навчальної дисципліни “Адміністративне право України” є діагностика глибини теоретичних знань випускників щодо: основних категорій адміністративного права; сутності виконавчої влади; публічного управління; механізмів адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини; управління галузями і функціями держави; забезпечення законності в управлінській діяльності, – а також ступеня оволодіння вмінням практичного застосування отриманих знань у професійній діяльності.

Під час атестації Екзаменаційна комісія враховує мету викладання навчальної дисципліни “Адміністративне право України” та завдання, які мають виконуватись для досягнення зазначеної мети.

## **2. ПРОГРАМИ**

### **З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН “КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ” ТА “АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

#### **ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

##### **Тема 1. Конституційне право України як основа національного права**

Поняття, предмет і метод конституційного права як галузі права. Принципи конституційного права. Людська гідність як основа конституційного права. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права.

##### **Тема 2. Джерела конституційного права, їх види та характеристика**

Джерела конституційного права: поняття і види. Конституція – основне джерело конституційного права. Декларації: правова природа і роль у конституційному праві. Значення і роль Закону в конституційному праві. Види законів: конституційні, органічні, звичайні. Нормативні акти державних органів, що містять норми конституційного права. Конституційний звичай. Договори (міжнародні, внутрішньодержавні) у системі джерел конституційного права.

##### **Тема 3. Поняття конституції, її юридичні властивості та функції**

Поняття, ознаки та сутність конституції. Функції конституцій та їх характеристика. Конституція як конкретно-історична, політична і правова категорія. Юридична і фактична Конституція. Юридичні властивості Конституції України. Гарантії стабільності Конституції України. Роль та місце конституції в демократичному суспільстві та державі. Горизонтальний ефект конституції. Підстави класифікації та види конституцій.

##### **Тема 4. Правовий захист Конституції України. Сутність та основні моделі конституційного контролю**

Правовий захист конституції, особливості української моделі. Поняття та види конституційного контролю. Інститути конституційного нагляду і контролю, їх роль у забезпеченні конституційної законності і верховенства конституції. Конституційний Суд України як єдиний орган конституційного контролю: склад та порядок формування. Функції та повноваження Конституційного Суду України. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. Конституційна скарга: поняття, критерії прийнятності, особливості розгляду. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України. Порядок ухвалення та виконання актів Конституційного Суду України.

##### **Тема 5. Конституціоналізм та конституційний лад України**

Сутність конституціоналізму. Принципи конституціоналізму в Україні. Конституційна і правова держава. Історичний розвиток конституційних ідей і інститутів сучасного конституціоналізму.

Поняття конституційного ладу, його основні засади. Гуманістичні і демократичні засади конституційного ладу України. Державний суверенітет, територіальна цілісність та недоторканність українського кордону. Верховенство права як принцип організації державної влади. Елементи принципу верховенства права. Розподіл влади та система стримувань і противаг.

##### **Тема 6. Україна як демократична республіка. Конституційні засади народовладдя**

Поняття та сутність народовладдя. Пряма та безпосередня демократія. Сутність та форми безпосередньої демократії. Поняття виборів, їх види і соціальна функція. Виборче право і виборча система: співвідношення понять. Основні принципи виборчого права: поняття і види. Види виборчої системи. Виборчий процес: поняття, конституційно-правове

регулювання. Стадії виборчого процесу. Особливості виборів Президента України. Особливості виборів народних депутатів України. Особливості місцевих виборів.

Сутність референдуму як однієї з форм безпосередньої демократії. Види референдумів. Нормативно-правове та організаційне забезпечення референдумів в Україні.

Принцип республіканізму у структурі конституційного ладу України. Демократична підзвітність та підконтрольність публічної влади. Форми участі народу в управлінні державними справами.

Сутність місцевого самоврядування. Конституційні гарантії місцевого самоврядування в Україні. Організаційно-правова та фінансово-економічна самостійність місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в Україні. Загальна характеристика конституційного статусу органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Україні. Предмет відання територіальної громади. Компетенція органів місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування в містах зі спеціальним статусом.

### **Тема 7. Унітарність Української держави в системі засад конституційного ладу**

Принцип унітаризму та його закріплення в Конституції України. Поняття, система та принципи державно-територіального устрою України. Порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою в Україні. Конституційний статус Автономної Республіки Крим у складі України як унітарної держави. Порядок ухвалення та внесення змін до Конституції Автономної Республіки Крим. Конституційний статус органів влади Автономної Республіки Крим. Предмет відання та повноваження органів влади Автономної Республіки Крим. Особливості юридичного статусу тимчасово окупованих територій України.

### **Тема 8. Конституційні засади функціонування національно-культурної сфери в Україні**

Конституційний статус української мови як державної. Правовий статус мов національних меншин та корінних народів. Особливості конституційного статусу національних меншин та корінних народів в Україні. Поняття національно-культурної автономії.

Конституція України та громадянське суспільство. Конституційний принцип багатоманітності. Засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні: юридичні механізми. Доктрина “демократії, здатної себе захистити”.

Поняття та основні види громадських об'єднань. Принципи створення та діяльності громадських об'єднань в Україні. Конституційний статус політичних партій. Порядок створення політичних партій. Принципи діяльності політичних партій. Заборона політичних партій в Україні.

Держава і церква в Україні. Відділення церкви від держави. Принцип світської держави.

### **Тема 9. Конституційно-правовий статус людини і громадянина**

Конституційний статус людини і громадянина як інститут конституційного права: поняття, структура, принципи. Поняття конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, їх юридичні властивості. Права людини і права громадянина. Система та класифікація основних прав і свобод людини і громадянина. Основні обов'язки людини і громадянина. Гарантії конституційних прав і свобод людини: поняття, види, правове закріплення. Захист основних прав і свобод, його форми, правовий і організаційний механізм. Негативні та позитивні обов'язки держави у сфері гарантування прав людини згідно з Конституцією України.

Зміст та обсяг захисту особистих свобод: право на свободу думки й слова, право на доступ до публічної інформації, захист персональних даних, свобода совісті, свобода пересування.

Політичні права та участь громадян у вирішенні питань суспільного значення. Свобода мирних зібрань, свобода об'єднань: обсяг захисту та критерії обмеження. Рівність доступу громадян до публічної служби.

Економічні права: обсяг захисту та критерії обмеження. Право власності, заборона свавільного вилучення власності. Право на свободу підприємницької діяльності, обмеження монополізму і захист конкуренції. Право на працю та на гідну оплату праці. Соціальні права: зміст та гарантії. Право на соціальне забезпечення, право на охорону здоров'я, право на освіту.

Конституційні обмеження у здійсненні конституційних прав та свобод людини в Україні. Критерії легітимності обмеження прав людини: трискладовий тест, значення принципу пропорційності.

#### **Тема 10. Інститут громадянства в Україні: конституційно-правова регламентація, принципи та підстави набуття, зміни і припинення громадянства України**

Громадянство: поняття і правове регулювання. Становлення та розвиток інституту громадянства в Україні. Принципи громадянства. Способи, порядок і умови набуття українського громадянства. Способи припинення громадянства. Громадянство дітей. Органи та посадові особи, які вирішують питання громадянства.

#### **Тема 11. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства та біженців в Україні. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб**

Правове положення іноземних громадян і осіб без громадянства в Україні. Законні підстави перебування та проживання іноземців та осіб без громадянства на території України. Умови та порядок імміграції в Україну, отримання дозволу на імміграцію. Права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства в Україні.

Статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Умови набуття, втрати та позбавлення статусу біженця в Україні. Статус закордонних українців. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб.

#### **Тема 12. Законодавча влада в Україні**

Конституційна природа парламенту. Верховна Рада України як парламент: виборний, представницький, колегіальний, періодично-змінний, законодавчий орган. Функції Верховної Ради України: представницька, законодавча, контрольна. Роль парламенту у внесенні змін до Конституції України. Роль парламенту в формуванні інших органів державної влади.

Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Комітети, тимчасові слідчі та тимчасові спеціальні комісії парламенту. Повноважність та кворум у засіданнях Верховної Ради України. Предмет відання та повноваження Верховної Ради України. Предметна сфера закону. Парламентські процедури: установча, законодавча, процедури здійснення парламентського контролю.

Політичне структурування Верховної Ради України. Парламентська фракція. Коаліція депутатських фракцій. Парламентські процедури: установча, законодавча, процедури здійснення парламентського контролю.

Конституційний статус спеціалізованих органів парламентського контролю – Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункової палати.

Конституційний статус народного депутата України та юридичні гарантії його діяльності. Природа депутатського мандата. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень народного депутата України. Права народного депутата України.

#### **Тема 13. Конституційно-правовий статус Президента України як глави Української держави**

Поняття і місце глави держави у системі органів державної влади. Конституційний статус Президента України. Представницький мандат Президента України. Порядок обрання та вимоги до кандидата на пост Президента України. Порядок вступу на пост Президента

України. Недоторканність Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України. Процедура усунення Президента України з поста у порядку імпічменту.

Повноваження Президента України. Акти Президента України. Контрасигнація актів Президента України.

Конституційний статус Ради національної безпеки та оборони України. Роль Ради національної безпеки та оборони України у забезпеченні захисту державного суверенітету і територіальної цілісності України.

#### **Тема 14. Конституційно-правовий статус, система та повноваження виконавчої гілки влади**

Місце виконавчої влади в механізмі державної влади. Система органів виконавчої влади в Україні.

Порядок формування і склад Кабінету Міністрів України. Демократична підзвітність і підконтрольність Кабінету Міністрів України. Солідарна відповідальність уряду та відповідальність міністрів.

Предмет відання та повноваження Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України.

#### **Тема 15. Конституційний статус органів судової влади, прокуратури та адвокатури**

Конституційні засади правосуддя. Система судів. Засади спеціалізації у системі судів.

Конституційний статус судді. Гарантії незалежності суддів. Підстави та порядок припинення повноважень суддів і звільнення суддів.

Конституційний статус Вищої ради правосуддя. Органи суддівського самоврядування.

Конституційний статус прокуратури. Роль адвокатури в системі юридичного захисту прав людини.

## **ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

### **ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА**

#### **Тема 1. Адміністративне право як наука, навчальна дисципліна та галузь права**

Історичні етапи становлення та розвитку адміністративного права (камералістика, поліцейське право, радянське адміністративне право, сучасне адміністративне право). Адміністративне право як навчальна дисципліна: поняття, внутрішня структура, джерела. Поняття та джерела науки адміністративного права. Рівні наукового пізнання адміністративно-правових явищ. Понятійний апарат та функції науки адміністративного права. Концепції адміністративного права (управлінська, публічно-сервісна, поліструктурна). Їх сутність та відмінності.

#### **Тема 2. Предмет і метод адміністративного права**

Призначення (цілі і завдання) адміністративного права як галузі права України. Предмет адміністративного права (предмет адміністративно-правового регулювання). Метод адміністративного права (метод адміністративно-правового регулювання). Способи та типи адміністративно-правового регулювання. Співвідношення адміністративного права з конституційним правом. Співвідношення адміністративного права з іншими галузями права (цивільним, сімейним, кримінальним, трудовим та ін.). Система адміністративного права.

#### **Тема 3. Категорії “управління”, “публічне управління” та “публічне адміністрування” в сучасному адміністративному праві**

Поняття управління та його види. Поняття, ознаки та види соціального управління. Співвідношення понять “державне управління” та “виконавча влада”. Місце публічного управління в загальній системі соціального управління. Поняття та ознаки публічного

управління. Публічна влада та її ознаки. Наукові підходи до визначення змісту поняття “публічне адміністрування”. Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади. Види публічного адміністрування.

#### **Тема 4. Джерела адміністративного права та кодифікація адміністративного законодавства**

Поняття та види джерел адміністративного права (сучасна та інші класифікації джерел адміністративного права). Закони як джерела адміністративного права. Підзаконні акти як джерела адміністративного права. Міжнародні акти як джерела адміністративного права. Норми м'якого права. Судові рішення як джерела адміністративного права. Порівняльна характеристика адміністративного законодавства та адміністративного права як галузі права. Кодекси як джерела адміністративного права. Перспективи кодифікації адміністративного законодавства. Сучасні критерії систематизації адміністративного законодавства.

#### **Тема 5. Принципи в адміністративному праві**

Поняття та види принципів, що використовуються в адміністративному праві. Види, зміст та особливості реалізації принципів адміністративного права як галузі права. Поняття та сучасне співвідношення принципів верховенства права та законності в адміністративному праві. Види, зміст та особливості реалізації принципів побудови системи органів публічної адміністрації та організації внутрішньо-організаційних управлінських відносин (принципи обов'язковості державної мови, оперативності, економічності, самостійності в ухваленні рішень, професіоналізму і компетентності, політичної і релігійної нейтральності, єдиноначальності та колегіальності у прийнятті рішень, рівного доступу громадян до публічної служби, соціального і правового захисту, персональної відповідальності та ін.). Види, зміст та особливості реалізації принципів діяльності органів публічної адміністрації у взаємовідносинах з громадськістю та пересічними громадянами (принципи публічності та диспозитивності, гласності, пріоритету прав і свобод людини і громадянина, неупередженості адміністративного органу в прийнятті рішень та вчиненні дій, обмеженості втручання адміністрації в громадське та особисте життя, взаємної відповідальності громадянина перед державою та держави перед громадянином та інші). Принципи належного урядування (принципи європейського адміністративного права). Розкрийте особливості реалізації принципу забезпечення участі в ухваленні рішень і належного реагування, принципу відкритості і прозорості, принципу компетентності і спроможності, принципу інноваційності та відкритості до змін, принципу сталості та довгострокової орієнтованості, принципу поваги до прав людини та культурної різноманітності, принципу забезпечення соціальної згуртованості і підзвітності.

#### **Тема 6. Норми адміністративного права**

Поняття та ознаки адміністративно-правової норми. Структура адміністративно-правової норми та особливості її відображення у національному законодавстві. Форми реалізації норм адміністративного права. Класифікація адміністративно-правових норм. Функції адміністративно-правової норми. Початкові норми та норми-правила поведінки та їх вплив на формування сучасної системи права. Матеріальні та процедурні адміністративно-правові норми: поняття та особливості. Дія адміністративно-правових норм у часі, просторі та за колом осіб.

#### **Тема 7. Адміністративно-правові відносини**

Поняття та основні ознаки адміністративно-правових відносин. Етапи виникнення адміністративних правовідносин. Поняття юридичних фактів. Юридичні факти, які породжують адміністративно-правові відносини. Класифікація юридичних фактів. Поняття та особливості управлінських адміністративних правовідносин. Поняття та особливості сервісних (правозабезпечувальних) адміністративних правовідносин. Поняття та особливості



правоохоронних адміністративних правовідносин. Структура та класифікація адміністративних правовідносин.

### **Тема 8. Суб'єкти адміністративного права**

Поняття суб'єкта адміністративного права та його співвідношення із суб'єктом адміністративно-правових відносин. Еволюція класифікацій суб'єктів адміністративного права та причини такої еволюції (фізичні та юридичні особи, індивідуальні та колективні суб'єкти, суб'єкти публічного адміністрування та приватні особи). Адміністративна правосуб'єктність: поняття та елементи. Загальна характеристика індивідуальних суб'єктів адміністративного права. Особливості адміністративно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні. Особливості адміністративно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

### **Тема 9. Суб'єкти публічного адміністрування адміністративного права**

Поняття та види суб'єктів публічного адміністрування. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права. Їх вертикальна структура. Центральні органи виконавчої влади: поняття, класифікація та основні напрямки діяльності. Місцеві державні адміністрації та їх адміністративно-правовий статус. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права.

### **Тема 10. Адміністративна відповідальність**

Адміністративна відповідальність як особливий вид юридичної відповідальності. Поняття та основні ознаки адміністративної відповідальності. Основні принципи адміністративної відповідальності. Функції адміністративної відповідальності. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів відповідальності.

### **Тема 11. Адміністративні правопорушення**

Поняття адміністративного правопорушення (проступку). Основні ознаки адміністративного правопорушення. Структура та види юридичного складу адміністративного правопорушення. Класифікація адміністративних правопорушень. Відмежування адміністративного правопорушення від кримінального правопорушення.

### **Тема 12. Заходи адміністративної відповідальності**

Поняття адміністративного стягнення. Система та види адміністративних стягнень згідно із законодавством України. Загальні правила накладання адміністративних стягнень. Обставини, що пом'якшують та обтяжують адміністративну відповідальність. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних правопорушень.

### **Тема 13. Методи реалізації державної виконавчої влади**

Поняття та класифікація методів реалізації державної виконавчої влади. Переконавання як метод реалізації державної виконавчої влади. Відмінність “переконання” від “пропаганди” та “державної ідеології”. Заохочення як метод реалізації державної виконавчої влади. Нормативно-правове забезпечення заохочення. Види та класифікація заохочень. Представлення до відзначення державними нагородами: види та порядок. Поняття та ознаки адміністративного примусу. Види заходів адміністративного примусу. Заходи адміністративного попередження: поняття та види. Заходи адміністративного припинення: поняття та види. Адміністративні санкції, адміністративні стягнення та заходи адміністративної відповідальності: проблеми співвідношення.

### **Тема 14. Забезпечення законності та дисципліни в діяльності органів публічної адміністрації**

Режим законності та принцип законності в діяльності органів публічної адміністрації.

Дисципліна в органах публічної адміністрації. Поняття та види способів забезпечення законності та дисципліни в діяльності органів публічної адміністрації. Звернення громадян як засіб забезпечення законності діяльності органів публічної адміністрації. Позасудовий контроль за діяльністю органів публічної адміністрації (парламентський, внутрішньо-адміністративний, громадський, контроль з боку Президента України, контроль з боку органів місцевого самоврядування). Адміністративне судочинство як засіб забезпечення законності діяльності органів публічної адміністрації.

## **ОСОБЛИВА ЧАСТИНА**

### **Тема 1. Адміністративні послуги**

Поняття та ознаки публічних послуг. Види публічних послуг. Суб'єкти відносин щодо надання адміністративних послуг. Порядок надання адміністративних послуг. Поняття та види публічної інформації. Порядок доступу до публічної інформації згідно із законодавством України. Електронне урядування в публічному адмініструванні.

### **Тема 2. Інструменти публічного адміністрування**

Поняття інструмента публічного адміністрування. Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування. Адміністративний договір як інструмент публічного адміністрування. Фактична дія як інструмент публічного адміністрування. Поняття адміністративного розсуду.

### **Тема 3. Публічна служба в Україні**

Поняття та види публічної служби. Проходження публічної служби в Україні. Державна служба як основний різновид публічної служби. Посади державної служби та їх категорії згідно із законодавством України. Правовий статус державного службовця. Права та обов'язки державного службовця. Вступ на державну службу, службова кар'єра та умови припинення державної служби. Служба в органах місцевого самоврядування як різновид публічної служби. Посади в органах місцевого самоврядування. Правовий статус службовця в органах місцевого самоврядування. Вступ, проходження та припинення служби в органах місцевого самоврядування. Підстави та порядок притягнення державних службовців до дисциплінарної та матеріальної відповідальності. Система дисциплінарних стягнень та принципи їх застосування. Матеріальне і соціальне забезпечення державних службовців та службовців в органах місцевого самоврядування.

### **Тема 4. Запобігання корупції в органах публічної влади**

Правовий нігілізм та форми його прояву у діяльності органів публічної влади. Бюрократія та бюрократизм (формалізм) в органах публічної влади. Історія розвитку антикорупційного законодавства України (1991 р. – сьогоднішній час). Корупція в органах публічної влади. Правове закріплення, зміст та суб'єкти. Обмеження щодо використання службових повноважень, а також щодо сумісництва або суміщення з іншими видами діяльності до публічних службовців. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або правові обмеження щодо одержання подарунків публічними службовцями. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів щодо публічних службовців. Правила етичної поведінки публічних службовців згідно з діючим законодавством. Адміністративно-правовий статус Національного агентства з питань запобігання корупції. Спеціалізована антикорупційна прокуратура Офісу Генерального прокурора, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, та Вищий антикорупційний суд.

### **Тема 5. Роль органів публічного адміністрування в регулюванні та організації адміністративно-політичних відносин у суспільстві**

Поняття адміністративно-політичної сфери та основні цілі публічного адміністрування

в цій сфері. Засади зовнішньої та внутрішньої політики України згідно з чинним законодавством. Система органів управління в галузі юстиції та характеристика їх основних повноважень. Адміністративно-правовий статус Міністерства закордонних справ України та Міністерства юстиції України. Дипломатична служба та правовий статус посадових осіб дипломатичної служби.

#### **Тема 6. Роль органів публічного адміністрування в регулюванні та організації економічних відносин у суспільстві**

Поняття, ознаки та основні напрямки публічного адміністрування в економічній сфері. Система центральних органів виконавчої влади, що відносяться до економічної сфери. Адміністративно-правовий статус Антимонопольного комітету України. Адміністративно-правовий статус Фонду державного майна України. Адміністративно-правовий статус Національного банку України. Державне управління банківською системою. Публічне адміністрування митною та податковою сферами.

#### **Тема 7. Адміністративно-правове регулювання в сфері національної безпеки та оборони**

Поняття національної безпеки та її об'єкти. Основні реальні зовнішні та внутрішні загрози національній безпеці України. Воєнна доктрина. Суб'єкти забезпечення національної безпеки в Україні. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України. Адміністративно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України. Адміністративно-правовий статус Служби безпеки України. Державний кордон та його охорона. Поняття, цілі та види оборони в Україні. Поняття та завдання територіальної оборони України. Адміністративно-правовий статус Національної гвардії України. Поняття та завдання цивільного захисту за Кодексом цивільного захисту України. Мобілізація та її види. Режим воєнного стану: поняття та нормативне забезпечення. Права та обов'язки громадян України у сфері оборони. Структура і функції Збройних Сил України. Реформування Збройних Сил України (професійна армія, строкова служба для жінок та ін.). Альтернативна (невійськова служба): поняття, суб'єкти та порядок реалізації. Адміністративно-правовий статус Військово-цивільних адміністрацій.

#### **Тема 8. Адміністративно-правове регулювання у сфері охорони здоров'я**

“Охорона здоров'я” як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Основні принципи державної політики у сфері охорони здоров'я. Права і обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я. Медична реформа в Україні. Трансплантація органів в Україні: поняття, проблеми та нормативно-правове забезпечення. Медичне страхування: сучасний стан та розвиток. Види, підстави та порядок надання психіатричної допомоги, а також презумпція психічного здоров'я за Законом України “Про психіатричну допомогу”.

#### **Тема 9. Роль органів публічного адміністрування в регулюванні та організації соціально-культурних відносин у суспільстві**

Поняття, основні ознаки та цілі публічного адміністрування в соціально-культурній сфері. Основні засади державної політики України у соціальній та культурній сфері згідно з чинним законодавством. Система центральних органів виконавчої влади, що відносяться до соціально-культурної сфери. Адміністративно-правовий статус Міністерства культури та інформаційної політики України та Міністерства соціальної політики України. Пенсійний фонд України як центральний орган виконавчої влади з питань пенсійного забезпечення. Національна соціальна сервісна служба України як центральний орган виконавчої влади з питань соціального захисту населення. Адміністративно-правовий статус Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення. Обмеження та заборони, передбачені Законом України “Про захист суспільної моралі”. Пропагування української національної культури у всій її різноманітності та культурного надбання за кордоном.

### **Тема 10. Адміністративно-правове регулювання у сфері освіти та науки**

Конституційне право на освіту та “освіта” як об’єкт адміністративно-правового регулювання. Освітня реформа в Україні. Структура освіти в Україні. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні в Україні. Адміністративні послуги, що надаються у сфері освіти та науки. Адміністративно-правовий статус Державної служби якості освіти України. Національна академія правових наук України та її правовий статус.

### **3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВИПУСКНИКІВ ПІД ЧАС АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА**

Під час відповіді на питання, визначені у білетах, випускник має проявити здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу, показати знання засад і доктрин конституційного та адміністративного права, а також змісту правових інститутів зазначених галузей національного права.

Випускник повинен: показати, що він глибоко усвідомив сутність та зміст основних конституційно-правових та адміністративно-правових категорій; проявити здатність до критичного та системного аналізу конституційно-правових та адміністративно-правових явищ; показати вміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свою позицію, належним чином її обґрунтовувати.

Оцінка “відмінно” (А) ставиться за повну, глибоку, логічну відповідь, демонстрацію розуміння теоретичного та нормативного матеріалу, правильне його тлумачення, доказові висновки, правильне використання юридичної термінології та літератури.

Оцінка “добре” (В) ставиться у разі, коли відповідь відповідає зазначеним вимогам, але викладений матеріал недостатньо систематизований, не продемонстровано стійкі вміння у визначенні понять, у висновках і узагальненнях є окремі неточності.

Оцінка “добре” (С) ставиться у разі, коли відповідь в цілому відповідає зазначеним вимогам, але викладений матеріал не систематизований, не продемонстровано вміння у визначенні понять, у висновках і узагальненнях є суттєві неточності.

Оцінка “задовільно” (D) ставиться, коли здобувач виявляє розуміння основних положень питань, але спостерігається поверховість знань, визначення понять нечітке, недостатні вміння і аргументи, допущені помилки і неправильне тлумачення окремих норм права або ж правове завдання розв’язано лише частково.

Оцінка “задовільно” (E) ставиться, коли здобувач виявляє розуміння основних положень питань, але спостерігається поверховість знань, невміння визначити поняття, недостатні вміння і аргументи, допущені істотні помилки і неправильне тлумачення норм права, але виконання завдання задовольняє мінімальним критеріям.

Оцінка “незадовільно” (FX) ставиться, якщо відповідь неправильна і свідчить про незнання основного матеріалу. Добувачем допущені грубі помилки при визначенні правових понять і розкритті питань, показано невміння працювати з нормативними матеріалами.

Оцінка “незадовільно” (F) ставиться, якщо відповідь неправильна і не відповідає мінімальним вимогам щодо обсягу та якості знань випускника. Добувачем допущені грубі помилки при визначенні правових понять і розкритті питань, показано невміння працювати з нормативними матеріалами.

**Відповідність оцінок у балах оцінкам  
за національною шкалою і шкалою ECTS**

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS		Примітка
		Оцінка	Пояснення	
90 – 100	<b>Відмінно</b>	<b>A</b>	<b>Відмінно</b> (відмінне розкриття матеріалу, без помилок, вмiле використання нормативних джерел)	
85 – 89	<b>Добре</b>	<b>B</b>	<b>Дуже добре</b> (розкриття матеріалу лише з незначною кількістю помилок)	
75 – 84		<b>C</b>	<b>Добре</b> (вище середнього рівня з кількома помилками)	
70 – 74	<b>Задовiльно</b>	<b>D</b>	<b>Задовiльно</b> (загалом вірне розкриття матеріалу з певною кількістю суттєвих помилок)	
60 – 69		<b>E</b>	<b>Достатньо</b> (розкриття матеріалу задовольняє мінімальним критеріям)	
35 – 59	<b>Незадовiльно</b>	<b>FX</b>	<b>Незадовiльно</b> (з можливістю повторного складання)	
0 – 34		<b>F</b>	<b>Незадовiльно</b> (з обов'язковим повторним курсом)	

**4. ПИТАННЯ  
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ  
З КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА**

**ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

1. Поняття та основні засади сучасного українського конституціоналізму.
2. Поняття, предмет та функції конституційного права як галузі права.
3. Принципи конституційного права.
4. Поняття та види джерел конституційного права.
5. Поняття та функції конституції. Класифікація конституцій.
6. Структура та юридичні властивості Конституції України.
7. Порядок ухвалення та внесення змін до Конституції України.
8. Поняття та функції правової охорони Конституції. Суб'єкти правової охорони Конституції.
9. Поняття, зміст і принципи конституційного ладу України.
10. Основи конституційного ладу в системі Конституції України.
11. Основні конституційні характеристики Української держави.
12. Сутність та основні форми народовладдя. Пряма та представницька демократія.
13. Поняття та види референдумів. Конституційно-правова регламентація референдумів в Україні.
14. Поняття та види виборів. Правова регламентація виборів в Україні.
15. Поняття та види виборчих систем.
16. Поняття, види та принципи виборчого права.
17. Поняття та стадії виборчого процесу.
18. Порядок виборів Президента України.
19. Основні засади виборів народних депутатів України.
20. Організація і порядок проведення місцевих виборів.
21. Поняття громадянського суспільства та конституційні основи його формування.
22. Поняття, види, порядок створення та припинення громадських об'єднань.
23. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні. Порядок утворення та принципи діяльності політичних партій в Україні.
24. Засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні: юридичні механізми. Доктрина “демократії, здатної себе захистити”.
25. Статус української мови як державної, порядок функціонування і застосування. Використання інших мов в Україні.
26. Особливості конституційного статусу національних меншин та корінних народів в Україні. Поняття національно-культурної автономії.
27. Держава і церква в Україні. Принцип світської держави.
28. Поняття та принципи конституційно-правового статусу людини та громадянина.
29. Поняття, юридична природа та класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина.
30. Загальна характеристика особистих прав і свобод людини.
31. Поняття та загальна характеристика політичних прав громадян в Україні.
32. Загальна характеристика економічних, соціальних та культурних прав людини.
33. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
34. Конституційні гарантії здійснення прав і свобод людини і громадянина в Україні: зміст

- та структура.
35. Конституційні обмеження прав людини. Критерії легітимності обмежень прав людини: трискладовий тест, значення принципу пропорційності.
  36. Поняття і принципи громадянства України.
  37. Підстави набуття та припинення громадянства України.
  38. Правове положення іноземців та осіб без громадянства в Україні.
  39. Статус біженців в Україні. Умови і порядок набуття та втрати статусу біженця.
  40. Особливості конституційно-правового статусу закордонних українців.
  41. Поняття внутрішньо-переміщених осіб та особливості їх правового статусу.
  42. Суверенітет держави. Види суверенітету. Незалежність України та процеси євроатлантичної і європейської інтеграції.
  43. Принцип республіканізму в Україні.
  44. Форми участі народу в управлінні державними справами.
  45. Унітарність української держави. Територіальна цілісність та недоторканність державних кордонів.
  46. Територіальний устрій України. Поняття, система та принципи адміністративно-територіального устрою України.
  47. Поняття, ознаки та види органів державної влади України.
  48. Законодавча влада в Україні: становлення, розвиток та місце в системі державних органів.
  49. Конституційний склад, структура і повноваження Верховної Ради України.
  50. Поняття та стадії законодавчого процесу. Акти Верховної Ради України.
  51. Конституційно-правовий статус народного депутата України.
  52. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.
  53. Конституційно-правовий статус Президента України.
  54. Функції та повноваження Президента України.
  55. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України. Процедура усунення Президента України з поста у порядку імпичменту.
  56. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони.
  57. Поняття та система органів виконавчої влади.
  58. Порядок формування, склад і компетенція Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України.
  59. Система центральних органів виконавчої влади та їх компетенція.
  60. Функції та компетенція місцевих органів виконавчої влади.
  61. Система та принципи судоустрою в Україні.
  62. Конституційно-правовий статус суддів в Україні.
  63. Порядок формування та повноваження Вищої ради правосуддя.
  64. Статус присяжного в Україні. Вимоги до присяжного.
  65. Склад, порядок формування та компетенція Конституційного Суду України.
  66. Правовий захист Конституції. Поняття та види конституційного контролю.
  67. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України.
  68. Форми звернення до Конституційного Суду України.
  69. Конституційна скарга. Суб'єкти права на конституційну скаргу.
  70. Поняття та правова природа актів Конституційного Суду України.
  71. Поняття, принципи та система місцевого самоврядування в Україні.
  72. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
  73. Конституційно-правовий статус депутата місцевої ради і гарантії його діяльності.
  74. Автономна Республіка Крим (АРК) – невід'ємна складова частина України. Органи

- АРК, нормативно-правові акти органів АРК.
75. Конституційно-правові засади організації та діяльності прокуратури та адвокатури України.

### **ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

1. Соціальне призначення адміністративного права. Відносини, що складають предмет адміністративного права.
2. Характеристика управлінських, правоохоронних та правозабезпечувальних відносин у змісті предмета адміністративного права.
3. Концепції адміністративного права (управлінська, публічно-сервісна, поліструктурна), їх сутність та відмінності.
4. Поняття та значення принципів адміністративного права.
5. Загальне адміністративне право та його структура.
6. Особливе адміністративне право та його структура.
7. Види, зміст та особливості реалізації принципів адміністративного права як галузі права.
8. Принцип верховенства права в адміністративному праві: його складові та значення.
9. Поняття “належне врядування”. Принципи “належного врядування”.
10. Поняття, значення та система джерел адміністративного права.
11. Закони та підзаконні акти як джерела адміністративного права.
12. Міжнародні акти як джерела адміністративного права. Норми “м’якого права”.
13. Поняття “державне управління”, “публічне адміністрування” та їх співвідношення.
14. Поняття “публічна адміністрація” і “публічний інтерес”, їх зміст та співвідношення.
15. Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади.
16. Поняття та види методів публічного адміністрування.
17. Поняття адміністративного примусу. Види заходів адміністративного примусу.
18. Переконавання та заохочення в діяльності публічних адміністрацій.
19. Поняття та ознаки суб’єкта публічного адміністрування. Групи суб’єктів публічного адміністрування.
20. Компетенція суб’єкта публічного адміністрування як сукупність адміністративних повноважень. Види адміністративних повноважень.
21. Поняття та види інструментів публічного адміністрування.
22. Нормативні акти суб’єкта публічного адміністрування (поняття, ознаки, юридичне значення, види).
23. Чинність адміністративного акту (умови чинності, способи доведення до відома, припинення чинності).
24. Поняття нікчемності адміністративного акту. Підстави визнання адміністративного акту нікчемним.
25. Поняття та види публічної інформації. Порядок доступу до публічної інформації згідно із законодавством України.
26. Поняття, ознаки та юридичне значення адміністративного договору.
27. Чинність адміністративного договору (умови чинності, припинення чинності).
28. Поняття нікчемності адміністративного договору. Підстави визнання адміністративного договору нікчемним.
29. Поняття, ознаки та юридичне значення фактичної дії як інструменту публічного адміністрування. Сфера застосування та види фактичних дій.
30. Поняття та умови застосування адміністративного розсуду в публічному адмініструванні. Види розсуду в діяльності публічних адміністрацій.
31. Поняття та основні елементи електронного врядування. Співвідношення понять “електронне врядування”, “електронна держава”, “електронна демократія”, “електронний уряд”.



32. Поняття та види адміністративної процедури. Система принципів адміністративної процедури.
33. Учасники адміністративної процедури: адміністративний орган, адресат (у тому числі – заявник), заінтересовані особи. Представництво в адміністративній процедурі.
34. Стадії адміністративної процедури: ініціювання та початок провадження, підготовка справи до розгляду, розгляд і вирішення справи, оформлення адміністративного акту, його доведення до відома адресатів та заінтересованих осіб, перегляд адміністративного акту.
35. Поняття та ознаки адміністративної послуги. Види адміністративних послуг.
36. Суб'єкти відносин щодо надання адміністративних послуг (суб'єкт звернення, суб'єкт надання адміністративних послуг, центри надання адміністративних послуг, адміністратори).
37. Порядок надання адміністративних послуг.
38. Поняття та сутність публічної служби. Відмінність публічної служби від інших видів трудової діяльності особи. Види публічної служби.
39. Державна служба як основний різновид публічної служби. Посади державної служби та їх категорії згідно із законодавством України.
40. Правовий статус державного службовця. Права та обов'язки державного службовця.
41. Вступ на державну службу, службова кар'єра та умови припинення державної служби.
42. Служба в органах місцевого самоврядування як різновид публічної служби. Посади в органах місцевого самоврядування.
43. Підстави та порядок притягнення державних службовців до дисциплінарної та матеріальної відповідальності. Система дисциплінарних стягнень та принципи їх застосування.
44. Матеріальне і соціальне забезпечення державних службовців та службовців в органах місцевого самоврядування.
45. Система суб'єктів адміністративного права. Індивідуальні та колективні суб'єкти адміністративного права.
46. Роль Президента України в адмініструванні виконавчої влади в Україні.
47. Рівні органів виконавчої влади України. Адміністративна правосуб'єктність органів виконавчої влади.
48. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, їх адміністративно-правовий статус.
49. Місцеві державні адміністрації та військово-цивільні адміністрації як суб'єкти адміністративного права.
50. Правовий статус службовця в органах місцевого самоврядування. Вступ, проходження та припинення служби в органах місцевого самоврядування.
51. Адміністративно-правовий статус об'єднань громадян.
52. Підприємства, установи та організації як колективні суб'єкти адміністративного права.
53. Громадяни України, іноземці та особи без громадянства як індивідуальні суб'єкти адміністративного права.
54. Адміністративна правоздатність, дієздатність та деліктоздатність приватної особи.
55. Суб'єктивні публічні права приватної особи: сутність, види, реалізація.
56. Види інструментів захисту прав приватної особи в сфері публічного адміністрування.
57. Поняття адміністративного проступку та його ознаки (діяння, суспільна шкідливість, протиправність, винність, караність). Відмежування адміністративного проступку від кримінального правопорушення.
58. Склад адміністративного проступку. Особливості юридичного складу адміністративного правопорушення, зафіксованого в автоматичному режимі.
59. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності як виду юридичної відповідальності. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.
60. Поняття адміністративного стягнення. Система і види адміністративних стягнень.

61. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних проступків.
62. Стадії провадження в справі про адміністративний проступок. Звичайне провадження. Спрощене провадження.
63. Складання протоколу в справі про адміністративне правопорушення. Випадки, коли протокол у справі про адміністративне правопорушення не складається.
64. Доставлення правопорушника з метою складання протоколу про адміністративне правопорушення.
65. Загальна характеристика заходів забезпечення провадження у справах про адміністративне правопорушення.
66. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у розгляді справи про адміністративне правопорушення.
67. Місце, строк та порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення.
68. Порядок оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення.
69. Загальні засади порядку виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення.
70. Дисциплінарні провадження в адміністративному праві.
71. Публічний захист прав і свобод фізичних та юридичних осіб засобами громадянського суспільства.
72. Система адміністративних судів. Юрисдикція адміністративних судів.
73. Адміністративний позов та вимоги до нього.
74. Завдання та принципи адміністративного судочинства.
75. Учасники судового процесу згідно з Кодексом адміністративного судочинства України та їх процесуальний статус.

## **5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

### **З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

#### **Нормативно-правові акти**

1. Вибірчий кодекс України від 19.12.2019 р. (із змін.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
2. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
3. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_036#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text) (дата звернення: 05.12.2023).
4. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин від 05.11.1992 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
5. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015) (дата звернення: 05.12.2023).
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 1950 року в Римі, ратифікована Верховною Радою України від 17 липня 1997 року. URL : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004) (дата звернення: 05.12.2023).
7. Конституція Автономної Республіки Крим, затверджена Законом України від 23.12.1998 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
8. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змін.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
9. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. (із змін.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>

- (дата звернення: 05.12.2023).
10. Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою : Закон України від 17.04.2014 р. № 1223-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1223-18> (дата звернення: 05.12.2023).
  11. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21.12.2016 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> (дата звернення: 05.12.2023).
  12. Про відновлення довіри до судової влади в Україні : Закон України від 08.04.2014 р. № 1188-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18> (дата звернення: 05.12.2023).
  13. Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України : Закон України від 21.04.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2217-20#> (дата звернення: 05.12.2023).
  14. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 26.01.2021 р. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text\\_](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text_) (дата звернення: 05.12.2023).
  15. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14> (дата звернення: 05.12.2023).
  16. Про забезпечення права на справедливий суд : Закон України від 12.02.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
  17. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 05.12.2023).
  18. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
  19. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України від 15.04.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#> (дата звернення: 05.12.2023).
  20. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-1У. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
  21. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення: 05.12.2023).
  22. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення: 05.12.2023).
  23. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14> (дата звернення: 05.12.2023).
  24. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 05.12.2023).
  25. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19> (дата звернення: 05.12.2023).
  26. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
  27. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 05.12.2023).
  28. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 05.12.2023).
  29. Про політичні партії в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
  30. Про правовий статус закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15> (дата звернення: 05.12.2023).

31. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17> (дата звернення: 05.12.2023).
32. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04.04.1995 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#> (дата звернення: 05.12.2023).
33. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 р. №183/98-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр> (дата звернення: 05.12.2023).
34. Про Рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
35. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 05.12.2023).
36. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#> (дата звернення: 05.12.2023).
37. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпичмент) : Закон України від 10.09.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
38. Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України : Закон України від 28.07.2023 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3285-20#> (дата звернення: 05.12.2023).
39. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#> (дата звернення: 05.12.2023).

#### **Основна література**

1. Актуальні проблеми конституційного права України : підручник / за заг. ред. проф. Олійника А.Ю. К. : Центр учбової літератури, 2019. 554 с.
2. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків : Право, 2020. 592 с.
3. Конституційне право України : Підручник. 11-е видання (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»), перероб. та допов. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с. URL : [КПУ\\_2023\\_друк.pdf\(uzhnu.edu.ua\)](https://kpu_2023_druk.pdf(uzhnu.edu.ua)) (дата звернення: 05.12.2023).
4. Конституційне право : підручник: Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, М. І. Козюбра, А. А. Мелешевич / За заг. ред. М.І. Козюбри. К. : Ваіте, 2021. 528 с. URL : [489959\\_1.pdf\(osce.org\)](https://489959_1.pdf(osce.org)) (дата звернення: 05.12.2023).
5. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 328 с. URL : [Comparative\\_Constitutional\\_Law.pdf](https://Comparative_Constitutional_Law.pdf) (дата звернення: 05.12.2023).
6. Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 556 с.
7. Терлецький Д. С., Афанасьєва М.В., Батан Ю. Д. Конституційне право України : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти. Одеса, 2019. URL : <https://hdl.handle.net/11300/12412> (дата звернення: 05.12.2023).
8. Тетарчук І., Дяків Т. Конституційне право України. Навч. посібник для підготовки до іспитів. К. : Центр учбової літератури, 2020. 218 с.
9. Фрицький Ю. Конституційне право України : підручник. К. : Університет "Україна", 2018. 221 с.

#### **Додаткова література**

1. Бисага Ю. М., Кругул Я. М., Куцин М. М., Нечипорук Г. Ю. Праксеологія парламентського контролю: порівняльно-аналітичне дослідження : монографія.

- Одеса : Видавничий дім "Гельветика", 2020. 262 с.
2. Гошовська В. Парламентаризм : Підручник. К. : НАДУ, 2016. 672 с.
  3. Гультай М. М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя : курс лекцій. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 269 с.
  4. Єрмолаєв В. М. Вищі представницькі органи влади в Україні: історія, теорія, практика : Монографія. Х. : Право, 2017. 448 с.
  5. Застосування судами Конституції України: доктрина і практика / О. Ю. Водянніков, О. В. Гришук, В. В. Лемак, Д. Г. Михайленко, О. В. Совгіря [та ін.]; упоряд.: А. А. Єзеров, Д. С. Терлецький. Київ : ВАІТЕ, 2022. 603 с.
  6. Збірник правових позицій Верховного Суду щодо захисту виборчих прав / упоряд.: М. І. Смокович, О. А. Губська, В. М. Соколов; відпов. за вип. Н. Л. Богданюк, Ж. А. Букань, Н. В. Богашева; Верховний Суд. Київ : Ваіте, 2021. 78 с.
  7. Китайка О. В. Конституційно-правовий статус дитини в Україні та міжнародні ювенально-правові стандарти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2018. 24 с.
  8. Ключковський Ю. Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні : монографія. Київ : Ваіте, 2018. 908 с.
  9. Конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні : монографія / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк, О. В. Батанов [та ін.]; за ред. О. В. Батанова. Київ : Талком, 2021. 498 с.
  10. Львова Є. О. Глобальний конституціоналізм. Теоретичні підходи та правові виклики до формування : Монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 294 с.
  11. Основи конституціоналізму (нариси з історії, теорії і практики) / В. М. Шаповал. К. : Мишалов Д. В., 2021. 116 с.
  12. Основні права людини: німецько-український правовий вимір : монографія / Р. С. Мельник, О. В. Гришук, М. В. Савчин [та ін.]; за ред. Р. С. Мельника. Одеса : Гельветика, 2022. 403 с.
  13. Параскева К. Захист внутрішньо переміщених осіб відповідно до Європейської конвенції з прав людини та інших стандартів Ради Європи : Посібник. Х. : Право, 2017. 152 с.
  14. Парламент: часопис. 2021-2022. Вип. 1 : Парламентська обструкція у світі та в Україні / В. Скрипець ; Лабораторія законодавчих ініціатив. Київ, 2022. 75 с.
  15. Права людини в особливих правових режимах: досвід України : монографія / Д. С. Терлецький, О. В. Марусяк, Ю. Д. Батан, М. В. Афанасьєва та ін. ; за заг. ред. д.ю.н., проф. М. В. Афанасьєвої. Одеса : Гельветика, 2022. 356 с.
  16. Савчин М. В. Конституційна юстиція та забезпечення конституційного порядку: 2005-2020 : Монографія. Ужгород : ТОВ "РІК-У", 2020. 384 с.
  17. Шамрай В. В. Конституційне право в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції: теоретико-методологічний аспект : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 358 с.

### **З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

#### **Нормативно-правові акти**

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
3. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 05.12.2023).
4. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

5. Кодекс Цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2939-17> (дата звернення: 05.12.2023).

7. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2013 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

8. Про затвердження Примірного положення про центр надання адміністративних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.02.2013 р. № 118. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF#n9> (дата звернення: 05.12.2023).

9. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 р. № 90-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

10. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835 . URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

11. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

12. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.03.2016 р. № 246. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-80#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

14. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

15. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

16. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

17. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 22.09.2011 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

18. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 27.02.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

19. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2013 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#n3> (дата звернення: 05.12.2023).

20. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

21. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 01.07.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

22. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

23. Про дипломатичну службу : Закон України від 07.06.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

24. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Постанова Кабінету Міністрів від 02.07.2014 р. № 228. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

25. Положення про Раду адвокатів України : Положення Національної Асоціації адвокатів України від 17.11.2012 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001418-12#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

26. Про затвердження Положення про Міністерство закордонних справ України :

Постанова Кабінету Міністрів від 30.03.2016 р. № 281. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

27. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

28. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10.11.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#T> (дата звернення: 05.12.2023).

29. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

30. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора : Наказ Офісу Генерального Прокурора від 05.03.2020 р. № 125. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

31. Про Вищій антикорупційний суд : Закон України від 07.06.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text> (дата звернення: 05.12.2023).

### Основна література

1. Загальне адміністративне право України : підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової ; Нац. ун-т “Одеська юрид. академія”. Одеса : Фенікс, 2023. 792 с.

2. Гриценко І. С. Загальне адміністративне право : підруч. І. С. Гриценко, Р. С. Мельник, А. А. Пухтецька та ін.; за заг. ред. І. С. Гриценка. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 568 с.

3. Гарашук В. М., Шаповал Р. В. Адміністративне право. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Видання 7-те, допов. і перероб. Х. : Право, 2023. 238 с.

4. Бородін І. Л. Адміністративне право України : підруч. К. : Алерта, 2019. 548 с.

5. Адміністративне право України. Повний курс : підручник; за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Вид. третє. Київ : Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.

6. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти [Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, В. В. Зуй та ін.]. Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство, станом на 1 квіт. 2021 р. Харків : Право, 2021. 196 с.

7. Публічна служба : навч. посіб. С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, Є. І. Бородін [та ін.] ; за заг. ред С. М. Серьогіна. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 384 с.

8. Адміністративне право. Загальна частина (альбом схем) : навч. посіб.; О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, М. В. Плугатир, М. В. Співак. Київ, 2015. 232 с.

9. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб.; Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.; Львів, 2021. 616 с.